

Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Στέφανος Τζέπογλου, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Κωνσταντίνος Καφετζόπουλος, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Μαρία Μπαμπά, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Γεώργιος Δούκας, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Ηλίας Σκαλτσάς, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Ελένη Καραμέτου, *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*

Περίληψη

Η συνεργασία του Π.Ι. με στελέχη ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ οδήγησε σε δράσεις ΣΕΠ στις οποίες οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με το εργασιακό περιβάλλον, την αγορά εργασίας, την κοινωνία, ενώ οι δομές ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ απέκτησαν διασύνδεση με φορείς και υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Από την καταγραφή απόψεων και προβλημάτων προκύπτει σειρά προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Ο κ. Στέφανος Τζέπογλου είναι Αντιπρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Ο κ. Κωνσταντίνος Καφετζόπουλος είναι δρ. Χημικός, Πάρεδρος ε.θ. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Η κ. Μαρία Μπαμπά είναι Μηχανικός Κλωστοϋφαντουργίας (MSc), εκπαιδευτικός αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ο κ. Γεώργιος Δούκας είναι Χημικός, εκπαιδευτικός αποσπασμένος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ο κ. Ηλίας Σκαλτσάς είναι Φυσικός, εκπαιδευτικός αποσπασμένος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Η κ. Ελένη Καραμέτου είναι Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού (MSc), Υπάλληλος ΥΠΕΠΘ με διάθεση στο ΚΕΣΥΠ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Μεταξύ άλλων προτείνεται η επιμόρφωση των στελεχών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, η ενίσχυση των σχολικών μονάδων για παροχή υποστήριξης στο ΣΕΠ και ο ορθολογισμός στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Τέλος, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της υποδομής των δομών ΓΡΑΣΕΠ/ΚΕΣΥΠ και η αναμόρφωση της μεθοδολογίας και του εκπαιδευτικού υλικού του ΣΕΠ.

Λέξεις κλειδιά: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (ΣΕΠ), ΓΡΑΣΕΠ (Γραφεία ΣΕΠ), ΚΕΣΥΠ (Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.), Διεύθυνση ΣΕΠΕΔ (Διεύθυνση Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων)

1. Εισαγωγή

Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα είναι υπόθεση πολλών δεκαετιών (Κασσωτάκης, 1981), πρέπει όμως να τονισθεί ότι η σημερινή πραγματικότητα μεθοδολογίας και πρακτικών είναι πολύ βελτιωμένη σε σχέση με το παρελθόν όπως συνάγεται και από το παρόν άρθρο. Σε αυτό έχουν συμβάλει πολλοί ερευνητές (Δημητρόπουλος, 1994 & 1998· Κάντας & Χαντζή, 1991), τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα (http://www.epeaek.gr/epeaek/el/textonly/a_2_2_2_2_4.html), αλλά και φορείς όπως η Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (<http://www.elesyp.gr/>). Το ενδιαφέρον των στελεχών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για θέματα ΣΕΠ είναι διαρκές μέσω του Τομέα ΣΕΠ του Π.Ι. και της προσπάθειας σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (Τζέπογλου, 1996 & 1999), αλλά και της παροχής μεθοδολογίας και πρακτικής (Κοσμίδου – Hardy & Γαλανουδάκη – Ράπτη, 1996). Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο έχει υποστηρίξει εκδόσεις για το Λύκειο (Βιβλίο ΣΕΠ Α' τάξης Ενιαίου Λυκείου) αλλά και διαθεματικές προσεγγίσεις υποστήριξης του ΣΕΠ (Καφετζόπουλος κ.ά., 2002).

Η δομή και η διάρθρωση των υπηρεσιών της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού προσανατολισμού στον χώρο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης βασίζεται σε ιεραρχικό σχήμα διοίκησης, με προεξέχουσα υπηρεσία τη Διεύθυνση Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων (ΣΕΠΕΔ) του ΥΠΕΠΘ, τα ΚΕΣΥΠ, τα οποία λειτουργούν σε επίπεδο νομού και τα ΓΡΑΣΕΠ, τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Παράλληλα, στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ενεργοποιείται το ΚΕΣΥΠ του Π.Ι. και ο Τομέας ΣΕΠ. Το δίκτυο «Νέστωρ» του Π.Ι. αποτελεί πηγή πληροφόρησης και δίαυλο επικοινωνίας των στελεχών του Π.Ι. με τα στελέχη ΣΕΠ.

Μετά την έναρξη της διαδικασίας στελέχωσης 4 νέων ΚΕΣΥΠ και 100 νέων ΓΡΑΣΕΠ σε ολόκληρη την επικράτεια (2006), υλοποιήθηκε κατά τη διετία 2006-2008 από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης το Έργο «Δημιουργία 4 νέων ΚΕΣΥΠ & 100 νέων ΓΡΑΣΕΠ: Ανάπτυξη Προγραμμάτων». Στο Έργο προβλεπόταν η ενίσχυση των νέων ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, ώστε να υλοποιήσουν δράσεις ΣΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες σε επίπεδο περιφέρειας και κατά νομό. Πιο συγκεκριμένα, προβλεπόταν η υλοποίηση δύο δράσεων από κάθε νέα δομή. Δηλαδή, η πραγματοποίηση μιας ημέρας σταδιοδρομίας και μιας ημερίδας για ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της εκπαιδευτικής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας. Οι θεματικές των δράσεων επικεντρώθηκαν στις επαγγελματολογίες αναφορικά με επαγγέλματα της τοπικής αγοράς εργασίας, επαγγέλματα που προσελκύουν το ενδιαφέρον του μαθητικού πληθυσμού καθώς και επαγγέλματα που εξασφαλίζουν την άμεση επαγγελματική αποκατάσταση (για παράδειγμα 4 δράσεις είχαν ως κεντρική θεματική τα ένστολα επαγγέλματα). Ως μεθοδολογία υλοποίησης των δράσεων προβλεπόταν η μέθοδος project, αν και σε ορισμένες δράσεις ο ρόλος των μαθητών περιορίστηκε στην απλή παρακολούθηση αντί για την ενεργό συμμετοχή.

Γενικότεροι στόχοι των δράσεων αυτών ήταν να αναπτύξουν οι μαθητές επιχειρηματικές δεξιότητες, να έρθουν σε επαφή με το εργασιακό περιβάλλον, να γνωρίσουν εργασιακούς χώρους, να εντοπίσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στην ευρύτερη και τοπική κοινωνία, ενώ, παράλληλα, οι δομές ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ να αποκτήσουν διασύνδεση με φορείς και υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας και αγοράς εργασίας.

Στο πλαίσιο του Έργου και για να πραγματοποιηθούν με επιτυχία οι δράσεις των δομών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, προβλεπόταν η εκπόνηση δύο μελετών: Το «*Σχέδιο μεθοδολογίας, υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης των πράξεων*» και ο «*Οδηγός Εφαρμογής και Διαχείρισης*». Οι μελέτες αυτές εκπονήθηκαν από αναδόχους με γνώση και εμπειρία στο ΣΕΠ και στη διαχείριση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και είναι διαθέσιμες στον κόμβο του Π.Ι. (Δίκτυο Νέστωρ <http://195.251.20.34/> Έργο «Δημιουργία 4 Νέων ΚΕΣΥΠ και 100 Νέων ΓΡΑΣΕΠ»).

Συγκεκριμένα: α) στο «*Σχέδιο μεθοδολογίας, υποστήριξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης των πράξεων*» περιελήφθη η σχηματική απεικόνιση και η χρονική αποτύπωση των επιμέρους δράσεων, έγινε συνοπτική επισκόπηση του ΣΕΠ, της ανάπτυξης και λειτουργίας των δομών και του έργου τους και παρατέθηκαν υποδείγματα για τη διοικητική διαχείριση των δράσεων, β) στον «*Οδηγό Εφαρμογής και Διαχείρισης*», μετά από τη συνοπτική επισκόπηση του ΣΕΠ δόθηκε αναλυτική περιγραφή των διαδικασιών που απαιτούνται για την οικονομική δια-

Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

χείριση των φορέων υλοποίησης των δράσεων (Π.Ι., ΚΕΣΥΠ ή ΓΡΑΣΕΠ) σε συνεργασία με τον Ειδικό Λογαριασμό του Π.Ι. και παρατέθηκαν υποδείγματα για την απρόσκοπτη διεκπεραίωση των αναγκαίων διαδικασιών.

Στα παραρτήματα των δύο μελετών περιλαμβάνονται: α) οι Οδηγοί Καλής Πρακτικής για την παροχή πλαισίου στήριξης στα στελέχη των δομών για τον επιστημονικό σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση των προγραμμάτων ΣΕΠ, β) ο κανονισμός αρ. 1159/2000 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας, γ) ενδεικτική βιβλιογραφία για την προμήθεια Βιβλίων – Εργαλείων Συμβουλευτικής από τις δομές, δ) υλικό που έχει παραχθεί στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ του ΕΠΕΑΕΚ.

Για την επιτυχία των δράσεων των δομών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, η διοικητική και η τεchnοοικονομική υποστήριξη του Έργου πραγματοποιήθηκε από τρία Στελέχη Τεchnοοικονομικής Στήριξης, ενώ η συνολική επίβλεψη έγινε από τους Υπευθύνους Υποέργων και Έργου. Οι Υπεύθυνοι Έργου και Υποέργων καθώς και τα μέλη της Τεchnοοικονομικής Στήριξης ήταν στελέχη του Π.Ι. Το Έργο προέβλεπε την παροχή εξοπλισμού (συστήματα Η/Υ), για την ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής των δομών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ που θα πραγματοποιούσαν δράσεις.

Στο παρόν άρθρο δίνονται τα αποτελέσματα των δράσεων ΣΕΠ με έμφαση τόσο σε ποσοτικά στοιχεία (αριθμός των δομών που υλοποίησαν τις δράσεις, αριθμός μαθητών που συμμετείχαν σε αυτές κ.ά.) όσο και σε ποιοτικά (θεματολογία των δράσεων, ωφέλεια που προέκυψε για τους μαθητές, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, προβλήματα – δυσκολίες που εντοπίστηκαν κατά την υλοποίηση του έργου κ.ά.). Παρουσιάζονται, επίσης, τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων αξιολόγησης που δόθηκαν στους συμμετέχοντες (μέλη δομών, στελέχη διοίκησης, εκπαιδευτικούς) στις Ημερίδες Απολογισμού και Διάχυσης των Αποτελεσμάτων του Έργου, οι οποίες έλαβαν χώρα τον Ιούνιο του 2008 σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, με τη συμμετοχή στελεχών της διοίκησης, του ΣΕΠ, και των δομών. Τα ερωτηματολόγια περιείχαν ερωτήσεις σχετικές με: α) τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία του θεσμού του ΣΕΠ, β) τη μεθοδολογία και το περιεχόμενο του ΣΕΠ και γ) την αξιολόγηση της υλοποίησης προγραμμάτων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων, περιγράφει τη στάση των στελεχών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, έναντι των διαδικασιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, καθώς και τις προτεραιότητες που θέτουν για την επιτυχία του θεσμού Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Τέλος, παρουσιάζονται προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

2. Σύνομη περιγραφή των δράσεων των δομών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ

Τα ΚΕΣΥΠ πραγματοποίησαν δράσεις οι οποίες περιλάμβαναν:

- Πρόγραμμα δραστηριοτήτων επιχειρηματικότητας.
- Πρόγραμμα δραστηριοτήτων ΣΕΠ με ελεύθερο θέμα επιλογής τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος.
- Πρόγραμμα δραστηριοτήτων ΣΕΠ ατόμων ειδικών ομάδων (ΑμΕΑ και άτομα που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό).
- Ημερίδα ενημέρωσης της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας (καθηγητές, γονείς, μαθητές) και της τοπικής κοινωνίας.

Τα ΓΡΑΣΕΠ πραγματοποίησαν δράσεις οι οποίες περιλάμβαναν:

- Μία ημέρα Σταδιοδρομίας.
- Μία ημερίδα Ευαισθητοποίησης για την ενημέρωση της εκπαιδευτικής κοινότητας και της τοπικής κοινωνίας για τη δράση κάθε ΓΡΑΣΕΠ.

Οι δομές ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ πραγματοποίησαν δράσεις με στόχο οι μαθητές: α) να αποκτήσουν τη δεξιότητα έρευνας του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος για αξιοποίηση επιχειρησιακών ευκαιριών με τη βοήθεια μοντέλων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, β) να ενημερωθούν για το εργασιακό περιβάλλον, ώστε να αναπτύξουν επικοινωνία με τους εργαζόμενους, να γνωρίσουν εργασιακούς χώρους, να εντοπίσουν επαγγέλματα που χάνονται και άλλα που αναπτύσσονται στην ευρύτερη και τοπική κοινωνία. Όλες οι δομές συνεργάστηκαν με φορείς και υπηρεσίες της τοπικής κοινωνίας και αγοράς εργασίας με στόχο την ανταλλαγή και διάχυση πληροφοριών και, γενικότερα, την ανάπτυξη συνεργασιών για ζητήματα που αφορούσαν τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την ενημέρωση και συμβουλευτική στήριξη των μαθητών.

3. Περιεχόμενο εφαρμογής δράσεων ΣΕΠ

3.1 Ποιοτικά στοιχεία

Την ευθύνη παρακολούθησης των δράσεων ΣΕΠ είχαν έξι Βοηθοί Παρακολούθησης. Οι Βοηθοί Παρακολούθησης ήταν ειδικοί του ΣΕΠ και προσελήφθησαν από το Μητρώο Ειδικών Συμβουλευτικής του Π.Ι.

Οι Βοηθοί Παρακολούθησης είχαν ως έργο τον συντονισμό υλοποίησης των δράσεων των ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ στις περιοχές ευθύνης τους. Στο πλαίσιο της μετακίνησής τους για την παρακολούθηση εκδηλώσεων σταδιοδρομίας και ευαι-

Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

σθητοποίησης, έχοντας ρόλο επιστημονικό, υποστηρικτικό και εμπνευστικό ήρθαν σε επαφή με τους υπεύθυνους των ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ, με τους οποίους αντάλλαξαν απόψεις για την πορεία υλοποίησης των προγραμμάτων των δομών και έδωσαν λύσεις σε προβλήματα που είχαν προκύψει κατά τη διάρκεια υλοποίησης προγραμμάτων των δομών. Προκειμένου να εξασφαλίσουν την ομαλή υλοποίηση των δράσεων ανέλαβαν την πραγματοποίηση επισκέψεων στις δομές όπου συναντήθηκαν με τα στελέχη τους, την παρακολούθηση ημερών Σταδιοδρομίας και ημερίδων Ευαισθητοποίησης, την καταγραφή θετικών και αρνητικών στοιχείων που προέκυψαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Προγραμμάτων των ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ και την υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση των επόμενων εφαρμογών.

Ενδεικτικά αναφέρουμε δράσεις τις οποίες παρακολούθησαν οι Βοηθοί: Συμμετείχαν στην ημερίδα Ευαισθητοποίησης, με τίτλο «*Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού σήμερα: Εμπειρίες και προοπτικές*». Στην εκδήλωση συμμετείχαν τα στελέχη των δομών, καθηγητές, μαθητές και γονείς/κηδεμόνες και είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τα εκπαιδευτικά επαγγέλματα και να δουν τα θετικά και τα αρνητικά σημεία τους.

Ειδικότερα:

- παρουσιάστηκε το επάγγελμα του φιλολόγου στην εποχή της πληροφορίας,
- έγινε αναλυτική παρουσίαση των επαγγελματικών προοπτικών του επαγγέλματος του φυσικού,
- έγινε παρουσίαση των επαγγελματικών διεξόδων των καθηγητών φυσικής αγωγής,
- παρουσιάστηκε το επάγγελμα του μαθηματικού και
- πραγματοποιήθηκε ομιλία από ψυχολόγο σχετικά με τις τεχνικές καταπολέμησης άγχους.

Επίσης, παρακολούθησαν ημερίδα με θέμα «*Ο ρόλος του ΓΡΑΣΕΠ στη σύγχρονη επαγγελματική πραγματικότητα*». Οι εισηγητές στο πλαίσιο των εισηγήσεών τους για τη συμβουλευτική διαδικασία είχαν τη δυνατότητα χρήσης διαφόρων εποπτικών μέσων. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, ενώ είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν την προσωπική τους εμπειρία από τη συμμετοχή τους σε ομάδες για την καταγραφή επαγγελματικών μονογραφιών, αναπτύσσοντας έτσι δεξιότητες όπως της συνεργατικότητας, της επικοινωνίας, της αναζήτησης και επεξεργασίας πληροφοριών και της χρήσης νέων τεχνολογιών. Μετά την ολοκλήρωση της ημερίδας ακολούθησε συζήτηση σχετικά με τις ελλείψεις στον υλικοτεχνικό εξοπλισμό και τη χρηματοδότηση των ΓΡΑΣΕΠ.

Τα στελέχη του ΚΕΣΥΠ Κορωπίου διοργάνωσαν εσπερίδα στο πνευματικό κέντρο του δήμου Μαρκοπούλου, με θέμα «Σύγχρονη επιχειρηματικότητα». Έτσι πέτυχαν, αφενός να ενημερώσουν για ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα όπως είναι η σύγχρονη επιχειρηματικότητα και, αφετέρου να φέρουν σε επαφή μαθητές και άλλους φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας με την τοπική αυτοδιοίκηση και φορείς επιχειρηματικότητας.

Οι Ημερίδες Ευαισθητοποίησης, όπου πραγματοποιήθηκαν, είχαν επιτυχία σύμφωνα με την εσωτερική αξιολόγηση. Οι εισηγήσεις είχαν άμεση σχέση με τον τίτλο της δράσης και τη θεματολογία του προγράμματος της εκδήλωσης, καθώς επίσης οι παρευρισκόμενοι είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις τόσο με τα στελέχη των ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ όσο και με άλλους επαγγελματίες – εισηγητές.

Τέλος στις δράσεις των δομών ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ:

- έγινε αναλυτική περιγραφή των δραστηριοτήτων των δομών,
- έγιναν γνωστοί οι τρόποι πληροφόρησης που χρησιμοποιούν τα στελέχη των δομών για την ενημέρωση μαθητών και γονέων/κηδεμόνων σχετικά με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές κατευθύνσεις,
- πραγματοποιήθηκαν εισηγήσεις από επαγγελματίες του χώρου της υγείας για θέματα σχετικά με τα αναπτυξιακά στάδια των εφήβων και τον ρόλο της οικογένειας,
- έγινε αναφορά στη σπουδαιότητα του ρόλου που διαδραματίζουν οι γονείς όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων των παιδιών τους και
- συζητήθηκαν θέματα σχετικά με την πραγματοποίηση μελλοντικών δραστηριοτήτων των δομών και την εξεύρεση τρόπων επικοινωνίας μεταξύ των στελεχών των δομών, των μαθητών, των καθηγητών και των γονέων/κηδεμόνων.

3.2 Ποσοτικά στοιχεία των δράσεων ΣΕΠ

Το 2006 ιδρύθηκαν 4 νέα ΚΕΣΥΠ και 100 νέα ΓΡΑΣΕΠ από τα οποία τελικά στελεχώθηκαν τα 82 (4 ΚΕΣΥΠ και 78 ΓΡΑΣΕΠ). Ο σχεδιασμός του Έργου προέβλεπε την υλοποίηση δράσεων ΣΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες σε επίπεδο περιφέρειας και νομού. Από το σύνολο των 82 στελεχωμένων νέων δομών, εκδήλωσαν ενδιαφέρον συμμετοχής στο Έργο οι 52 δομές και υλοποιήσαν δράσεις οι 47 (3 ΚΕΣΥΠ και 44 ΓΡΑΣΕΠ). Συνολικά πραγματοποίησαν 97 δράσεις ΣΕΠ (ημερίδες, ενημερωτικές συναντήσεις, προγράμματα Σ.Ε.Π.).

Προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

<i>A/A</i>	<i>Ποσοτικά στοιχεία των δράσεων ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ</i>	<i>Αριθμός</i>
1.	Δράσεις ΣΕΠ (ημερίδες, ενημερωτικές συναντήσεις, προγράμματα Σ.Ε.Π.) που υλοποίησαν τα 3 ΚΕΣΥΠ και τα 44 ΓΡΑΣΕΠ	97
2.	Μαθητές επωφελούμενοι των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης - πληροφόρησης	2302
3.	Μαθήτριες επωφελούμενες των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης - πληροφόρησης	2961
4.	Μαθητές με ειδικές σωματικές ή/και νοητικές ανάγκες, επωφελούμενοι των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης - πληροφόρησης	65
5.	Μαθήτριες με ειδικές σωματικές ή/και νοητικές ανάγκες, επωφελούμενες των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης - πληροφόρησης	54
6.	Μαθητές (αγόρια - κορίτσια) δευτεροβάθμιας γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης, εξυπηρετούμενοι από τα ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ	8190
7.	Μαθητές (αγόρια - κορίτσια) δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, εξυπηρετούμενοι από τα ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ	7538
8.	Μαθητές (αγόρια - κορίτσια) δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης, εξυπηρετούμενοι από τα ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ	652
9.	Απόφοιτοι δευτεροβάθμιας γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης εξυπηρετούμενοι από τα ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ	467
10.	Γονείς μαθητών, εξυπηρετούμενοι από τα ΚΕΣΥΠ και ΓΡΑΣΕΠ	1839

4. Ερωτηματολόγια έρευνας

Τον Ιούνιο του 2008 πραγματοποιήθηκαν από το Π.Ι. δύο ημερίδες απολογισμού και διάχυσης αποτελεσμάτων του Έργου. Η μία ημερίδα πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα και η άλλη στη Θεσσαλονίκη. Κατά τη διάρκεια των ημερίδων αυτών δόθηκαν στους συμμετέχοντες ερωτηματολόγια αξιολόγησης. Τα ερωτηματολόγια εκτός από τα γενικά στοιχεία (Ενότητα Α), αναφέρονταν στον ρόλο του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Ενότητα Β) και στην Εσωτερική Αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης του Έργου (Ενότητα Γ).

Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων

Ενότητα Α. Γενικά στοιχεία

Από τους 140 περίπου παρευρισκόμενους κατέθεσαν τα ερωτηματολόγια οι 69 (54 υπεύθυνοι ΓΡΑΣΕΠ, 10 υπεύθυνοι ΚΕΣΥΠ και 5 στελέχη της εκπαίδευσης), εκ των οποίων 29 άνδρες και 40 γυναίκες. Η αναλογία (0,80) των παρισταμένων στελεχών ανδρών προς γυναίκες είναι λίγο μεγαλύτερη της γενικής αναλογίας ανδρών προς γυναίκες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (0,72). Το συμπέρασμα είναι ότι τις θέσεις στελεχών ΣΕΠ δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατέχουν σε μεγαλύτερη αναλογία οι άντρες εκπαιδευτικοί σε σχέση με την αναλογία πληθυσμού εκπαιδευτικών, έστω και αν σε απόλυτα νούμερα στελεχών, είναι περισσότερες οι γυναίκες στελέχη.

Ηλικία

έως 35	36-45	46-55	Άνω των 55
4	27	35	3

Η πλειονότητα των στελεχών που απάντησαν το ερωτηματολόγιο είναι ηλικίας άνω των 36 ετών.

Χρόνια υπηρεσίας στις δομές ΣΕΠ (ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ)

ΓΡΑΣΕΠ		ΚΕΣΥΠ	
Από 1 έως 3	Από 4 και πάνω	Από 1 έως 3	Από 4 και πάνω
47	7	7	5

Η πλειονότητα των στελεχών αποτελείται από εκπαιδευτικούς χωρίς μακροχρόνια εμπειρία σε δομές, δεδομένο συμβατό με το γεγονός ότι οι δομές είναι καινούργιες.

Ενότητα Β. Ο ρόλος του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Οι συμμετέχοντες στις ημερίδες, στο ερώτημα αν συμφωνούν με τη μεθοδολογία και το περιεχόμενο του ΣΕΠ απάντησαν ότι:

1. Το περιεχόμενο των σχολικών βιβλίων του ΣΕΠ ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών/μαθητριών. (Συμφωνεί το 69%)
2. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τα θέματα ΣΕΠ είναι επαρκής για τις ανάγκες των μαθητών/μαθητριών. (Συμφωνεί το 70%)

3. Υπάρχει ανάγκη εκσυγχρονισμού του περιεχομένου και της μεθοδολογίας που εφαρμόζετε στη δομή σας; (Συμφωνεί το 83%)

Οι συμμετέχοντες στις ημερίδες, στο ερώτημα αν ο διαθέσιμος χρόνος για τον ΣΕΠ είναι επαρκής ή ανεπαρκής, απάντησαν κατά πλειοψηφία ότι είναι ανεπαρκής. Η στατιστική ανάλυση των απαντήσεων έδειξε ότι δεν υπάρχουν διαφορές σε αυτές τις απόψεις που να σχετίζονται με το φύλο (άνδρες και γυναίκες θεωρούν εξ ίσου ότι είναι ανεπαρκής ο χρόνος). Όμως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ($\chi^2=6.03$, β.ε.=2, $p<.05$) μεταξύ των λιγότερο έμπειρων στελεχών των ΓΡΑΣΕΠ από τους περισσότερο έμπειρους των ΚΕΣΥΠ. *Οι λιγότερο έμπειροι υπεύθυνοι δομών θεωρούν έντονο το πρόβλημα έλλειψης χρόνου.*

Η μεθοδολογία του ΣΕΠ γενικά κρίνεται επαρκής αλλά υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ($\chi^2=4.31$, β.ε.=2, $p<.05$) ανάλογα με τον χρόνο υπηρεσίας των στελεχών στις δομές. *Τα στελέχη με χρόνο υπηρεσίας μέχρι 3 έτη στις δομές θεωρούν ότι η μεθοδολογία είναι ανεπαρκής σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό τι τα έμπειρα στελέχη των δομών.*

Συνοψίζοντας, καταλήγουμε στο ότι τα έμπειρα στελέχη καλύπτουν αποτελεσματικότερα την ανεπάρκεια χρόνου και μεθοδολογίας απ' ό τι τα λιγότερο έμπειρα στελέχη.

Ενότητα Γ. Εσωτερική Αξιολόγηση του Έργου – Καταγραφή απόψεων στελεχών

Στην Ενότητα Γ, διερευνήθηκε η ποιότητα συνεργασίας μεταξύ της ομάδας Έργου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και των στελεχών των δομών. Έτσι, από τις απαντήσεις που δόθηκαν προκύπτει ότι το σύνολο της διαδικασίας ήταν επιτυχές ως προς την προσφορά του στην εκπαιδευτική κοινότητα και τα στελέχη.

Για την καλύτερη λειτουργία του θεσμού του ΣΕΠ, τη μεθοδολογία και το περιεχόμενό του, καταγράφηκαν σχόλια των παρόντων στελεχών στις ημερίδες και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα εξής:

- Οι σύμβουλοι ΣΕΠ να έχουν συνεχή και καλύτερη επιμόρφωση καθώς επίσης και υποστήριξη από το Π.Ι.
- Η στελέχωση των δομών να γίνεται από την αρχή του έτους και όχι στο τέλος.
- Η συνεργασία των στελεχών ΣΕΠ, των στελεχών διοίκησης, των εκπαιδευτικών και των κηδεμόνων να είναι στενότερη.
- Ο παράγων «άνθρωπος» για την επιτυχία του ΣΕΠ είναι ο σημαντικότερος.
- Απαιτούνται καλύτερα δομημένα τεστ ΣΕΠ.
- Απαιτείται στήριξη από τον Διευθυντή της σχολικής μονάδας.

- Ο θεσμός του ΣΕΠ να επεκταθεί σε όλο το Λύκειο – ΕΠΑ.Λ – ΕΠΑ.Σ.
- Να υπάρχει διαδικτυακή πολυμεσική παρουσίαση επαγγελματίων και σύνδεση με την εκπαίδευση.
- Να υπάρχει σύνδεση του ΣΕΠ με την αγορά εργασίας.
- Να δημιουργηθεί ξεχωριστός χώρος για τη Συμβουλευτική με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή.
- Να υπάρχει κάθετη στήριξη ΥΠΕΠΘ – Διοίκηση – Σχολική μονάδα και ικανά στελέχη.
- Να δημιουργηθούν ψυχομετρικά τεστ.
- Οι επιμορφώσεις και τα σεμινάρια να γίνονται από σωστούς επιμορφωτές.
- Να γίνεται χρήση σύγχρονων μέσων και μεθόδων, Η/Υ, διαδικτύου.

5. Συμπεράσματα

Οι συμμετέχοντες στις ημερίδες, σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν, θεωρούν ως σημαντικότερους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία του θεσμού του ΣΕΠ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση τους εξής κατά σειρά σημαντικότητας:

1. την υλικοτεχνική υποδομή,
2. τη συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών,
3. την αποδοχή των γονέων-κηδεμόνων,
4. τη συνεργασία των υπόλοιπων εκπαιδευτικών και των στελεχών διοίκησης.

Επίσης συμφωνούν ότι:

Οι διαδικασίες του ΣΕΠ βοηθούν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν πραγματικές δυσκολίες σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού.

- Η ύπαρξη του θεσμού των ΓΡΑΣΕΠ πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις σχολικές μονάδες.
- Σήμερα (2008) η παροχή υπηρεσιών ΣΕΠ είναι καλύτερη από το παρελθόν.
- Το υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό και η μεθοδολογία του ΣΕΠ είναι αποδεκτά, ωστόσο υπάρχει ανάγκη εκσυγχρονισμού του περιεχομένου και της μεθοδολογίας που εφαρμόζονται στις δομές.
- Ο διαθέσιμος χρόνος για τον ΣΕΠ είναι ανεπαρκής
- Η επικοινωνία των στελεχών των δομών με τα στελέχη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και τους συνεργάτες τους είναι δημιουργική και αποτελεσματική, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίστηκαν δυσλειτουργίες και γραφειοκρατικές δυσκολίες.

6. Προτάσεις

Τα σχόλια και οι επί μέρους προτάσεις μπορούν να αποκωδικοποιηθούν και να οδηγήσουν σε γενικότερες προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω απαιτείται:

1. Επιμόρφωση των στελεχών των δομών ΓΡΑΣΕΠ και ΚΕΣΥΠ στο αντικείμενο του ΣΕΠ, με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και την εφαρμογή κατάλληλων εργαλείων-τεστ.
2. Επιμόρφωση των στελεχών των δομών αλλά και των στελεχών της εκπαίδευσης (διευθυντών σχολικών μονάδων κ.ά.) σχετικά με τις διαδικασίες υλοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
3. Ενημέρωση της Διοίκησης (Διευθυντές - Προϊστάμενοι) για την υλοποίηση προγραμμάτων και ενίσχυση των σχολικών μονάδων για παροχή υποστήριξης σε θέματα ΣΕΠ.
4. Ορθολογισμός στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και διαρκής ενίσχυση όσων συμμετέχουν σε αυτά. Αποφυγή –κατά το δυνατόν– πολύπλοκων γραφειοκρατικών διαδικασιών. Χρονοδιαγράμματα που δεν θα δημιουργούν αφόρητη πίεση και αδυναμία εφαρμογής.
5. Ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής των δομών ΓΡΑΣΕΠ και ΚΕΣΥΠ.
6. Αναμόρφωση και εκσυγχρονισμός της μεθοδολογίας και του εκπαιδευτικού υλικού του ΣΕΠ.

Οι παραπάνω επισημάνσεις θεωρούμε ότι αποτελούν ένα σύνολο από Προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και είναι ρεαλιστικό να προσβλέπουμε ότι ένα μέρος τους θα υλοποιηθεί στο άμεσο μέλλον στο πλαίσιο του εθνικού ενδιαφέροντος για τον ΣΕΠ ή στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*.

* Ιδιαίτερες ευχαριστίες για την ολοκλήρωση των παραπάνω δράσεων οφείλονται στη συνάδελφο κ. Μαρία Μουστάκη, η οποία και ανέλαβε την παρακολούθηση από μέρους της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης ΕΠΕΑΕΚ του ΥΠΕΠΘ, στους Βοηθούς Παρακολούθησης (Σύμβουλοι ΣΕΠ): Χ. Αγγελοπούλου, Μ. Αντωνιάδου, Ν. Δρόσο, Ουρ. Κούστα, Ν. Μπίγγου και Α. Πατεστή, των οποίων ο ρόλος ήταν σημαντικός για την ευθύνη παρακολούθησης της εφαρμογής των δράσεων των ΚΕΣΥΠ/ΓΡΑΣΕΠ και στη συνάδελφο κ. Βικτωρία-Αφροδίτη Σακκιάδη για την υποστήριξη που προσέφερε σε κρίσιμες στιγμές της τελικής διαδικασίας.

Βιβλιογραφία - Διαδικτυακές Αναφορές

- Βιβλίο ΣΕΠ Α' τάξης Ενιαίου Λυκείου (2006). *Σχεδιάζω το μέλλον μου*. Βιβλίο για τον Καθηγητή. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1994⁶). *Σχολικός Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική*. Μέρος Πρώτο. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (1998⁸). *Συμβουλευτική – Προσανατολισμός. Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κάντας, Α., & Χαντζή, Α. (1991). *Ψυχολογία της Εργασίας. Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης. Στοιχεία Συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κασσωτάκης, Μ. Ι. (1981). *Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα. Μεθοδολογία του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Καφετζόπουλος, Κ., Φωτιάδου Τ., & Χρυσόχοος, Ι. (2002). Φυσικές Επιστήμες, Επαγγελματικός προσανατολισμός, Ξένες Γλώσσες: Διαθεματική προσέγγιση και πρακτικές εφαρμογές. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 6, 190-204.
- Κοσμίδου – Hardy, Χ., & Γαλανουδάκη – Ράπτη, Α. (1996). *Συμβουλευτική Θεωρία και Πρακτική*. Αθήνα: Ασημάκης.
- Τζέπογλου, Σ. (1996). Η σύνδεση της Εκπαίδευσης με την παραγωγή και ο ρόλος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. *Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 14, 18-20.
- Τζέπογλου, Σ. κ.ά. (1999). *Δελτίο Επικοινωνίας*, 3. Αθήνα: Τομέας ΣΕΠ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- <http://sep.pi-schools.gr/sdkesyp.asp> Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Δίκτυο Νέστορ
- http://www.epaeak.gr/epaeak/el/textonly/a_2_2_2_4.html ΕΠΕΑΕΚ 2: Μέτρο 2.4: Επαγγελματικός προσανατολισμός και σύνδεση με την αγορά εργασίας.
- <http://www.elesyp.gr/> ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π. Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού.